

+ PARATGES CASTELLÓ

LA DEHESA

SONEJA

Naturalesa Màgica

El mapa del tesoro.....

Des del Centre d'Interpretació del Paratge agafa la carretera CV-230 cap a Azuébar. A 1,5 km pren una desviació a la dreta i a 2 km, en un encreuament amb un camí asfaltat, el de l'esquerra. A 50 m. comença la pista forestal que ens porta a la zona de berenador. Deixa allí el teu vehicle i camina fins al paratge. Ja estàs a res.

Has arribat a un Espai Protegit. Sigues protagonista de la seua conservació

Descobrir una xicoteta meravella.....

La Dehesa de Soneja és un paratge natural tan singular que pareix que allí la màgia siga possible. Com si no es manté aquesta **bassa** d'aigua al cim? Arriben a ser uns 4500 m² de làmina d'aigua depenent de les pluges, on podem veure plantes aquàtiques i diverses espècies **d'amfibis**, com **l'ofegabous** i el **renoc d'esperons**.

Però no sols és màgic l'entorn de la bassa, amb **pins** i **sureres exemplars**, sinó tot el paratge. A la primavera, el color de les **estepes** i el **cepell** destaca en el sotabosc i per entre ells cacen i vagaregen **gats salvatges**, **rates cellardes** o **porc senglars**.

Les sureres ens regalen el seu preat suro

L'àguila de panxa blanca és l'ama del cel del paratge

L'àguila de panxa blanca, si tens la sort de veure-la en vol, farà que valga la pena la visita, i si no, la **palput** sempre resulta graciosa en les fotos.

La diversitat de vida de la Dehesa es nota només arribant i observant els distints tipus de pi -**pinyoner**, **pinaster** i **halepensis**- i veure com les carrasques conviuen també amb les **sureres**. No per qualsevol cosa hi ha una **microreserva de flora** en el paratge.

Però si inclús viu allí una espècie de bavosa endèmica!

Gaudir del natural.....

La Dehesa té un **centre d'interpretació**, que ocupa una antiga casa de peons caminers restaurada, des del que parteix la senda que arriba fins al paratge. Es tracta del **PR-CV 320** i són quasi 14 quilòmetres dels quals només els últims, pel paratge, són circulars.

També pots accedir amb vehicle i, ja dins del paratge, a més de la part circular de la senda, pots gojar un **itinerari botànic** que anirà donant-te les dades justes sobre les espècies més rellevants que aniràs trobant.

Aquest és un paratge per a explorar, per a buscar la zona de **l'arenal** o per a botar de pedra en pedra en busca dels **ruejos** que no van arribar als seus molins.

Però segur que quelcom crida més la teua atenció: la **bassa**, amb el **mirador** en altura de fusta que t'ajuda a guaitar en ella. Admira la vegetació que la rodeja. Escodrina en busca dels seus habitants.

Has vist les enormes sureres? I els pins? Just al costat del mirador tens el **Pi de la Bassa**, un pinyoner. No és l'únic exemplar singular, la Dehesa té inclús alborços catalogats! I és que Soneja té, des de 2009, el seu propi **Catàleg d'Arbratge d'Interés Local de la Vila de Soneja**.

Totes les cures són poques per a conservar el Pi de la Bassa

Això era que.....

Gràcies a la riquesa que ja devia de tindre en temps ancestrals, l'arenal de la Dehesa va ser utilitzat com lloc de **cacera en el Paleolític Superior**. En la resta del paratge també devien de trobar abundants fruits silvestres amb què completar la seua alimentació, sense oblidar l'aigua dolça de la bassa. De llavors fins ara, el paratge guarda vestigis de cada gran època i els seus pobladors.

La llacuna, tan peculiar, ha estat **l'abeurador natural per a la fauna silvestre i també per al bestiar** que ha passat durant segles per les 4 vies pecuàries que discorren prop i per al que s'ha portat a pasturar allí.

A més, en les primeres dècades del segle XX els **pedrapiquers** treballaven allí dalt per a arrancar a les roques perfectes **rodes de molí**, els anomenats **ruejos**. Són pedres de molí que no van arribar a la seua destinació.

L'aspecte que gaudim ara es deu en part a una **reforestació** amb pinyoneres i sureres. Però sobretot el paratge s'ha conservat gràcies al poble que va reaccionar protegint-lo quan una explotació minera l'amenaçava.

Els *ruejos* requerien músculs, tècnica i paciència

Sabors: terra i tradició.....

Soneja sempre ha estat lligada a la terra, ja fóra amb cultius de secà, amb la seua horta o amb el bestiar. **Garroferes, oliveres** de la varietat Serrana d'Espadà, **figueres**, blat o vinya estan entre els productes de secà, allà on l'aigua era difícil de transportar. La zona d'horta era rica en dacsa, fesols, moreres, **verdures, hortalisses**, alfals per al bestiar i fruiters com els cirerers.

Avui en dia ja no queda blat ni moreres per a la seda, tampoc dacsa i poca vinya, alfals o cirera. La millora en les conduccions hidràuliques van permetre l'arribada dels **cítrics** i moltes terres van passar a ser de regadiu per a acollir aquest nou cultiu.

El deliciós arròs al forn

Típics dolços de Soneja

També queda menys ramaderia d'aquella que passava per la Dehesa. I això que la cabanya de llana va arribar a tindre prou importància!

La gastronomia de Soneja és d'aquelles que no cal perdre's. Per a començar, tenen **tres tipus d'olla**: la de dejuni, la que porta cap de porc i la de col. **L'arròs al forn** és un menjar que requereix després una bona migdiada, no sense abans delectar-se amb els cocos de xile, **rosegons, mantegades, pastissos de glòria, tortades d'ametla, rotllos de vi i d'anís...**

Però és que abans de dinar caldrà esmorzar, sobretot si vas caminant fins al paratge, i per a això el millor és passar a comprar les seues saboroses **coques de tomata, ceba o verdures.**

Més enllà del paratge.....

Gaudir del paratge de la Dehesa com cal et portarà una bona estona però reserva temps per a visitar també altres meravelles naturals com el **til·ler de la Casa de la Llum** o el **Pi del pas d'Almedijar**.

A més, la senda **PR-V 63.7 Vegas del Palancia**, passa per Soneja, així que pots recórrer un altre paisatge protagonitzat per l'aigua. De fet, una de les rutes turístiques que proposa la localitat és la de l'aigua, junt amb la verda i la cultural, que també està molt lligada a l'aigua.

A Soneja hi ha mil racons que visitar. El primer seria vagarejar pel seu **nucli històric** d'origen islàmic. Visitar **l'església de Sant Miquel Arcàngel**, del segle XVIII, i admirar el seu campanar, que és una antiga torre del segle XIV o XV. Per cert, el veïnat de Soneja està especialment orgullós de les seues **campanes**.

L'aigua segueix present al visitar **l'aqüeducte**

En el Museu de l'Algep descobriràs la història de Soneja

de l'Arc, la cisterna o aljub del segle XVIII, els antics **llavadors** o la **font de San Antón**.

I per a finalitzar el teu passeig, busca el que queda de les **muralles** que va alçar la població per a defensar-se en les Guerres Carlines i l'antic **palau dels Ducs de Montellano**, d'estil gòtic. I no t'oblides de passar pel seu curiós **Museu de l'Algep**, on t'expliquen tot el seu procés d'obtenció segons es feia fins fa unes dècades.

Saps ja per què diem que la Dehesa pareix cosa de màgia?

AGRAÏMENTS

A Miguel Ramón, perquè gràcies a persones com ell es va protegir la Dehesa i enamora sentir-lo parlar del paratge

A Paco Ortín, del CAS-Club d'Atletisme i Senderisme Soneja, per donar un valor saludable especial al paratge

A Domingo Bover i Juan Soler, de l'Associació Soneja Sostenible, per transmetre tots els valors de la Dehesa

A Jorge Bonet, de l'Associació Ambiens, per la seua informació i per tot el treball que realitzen custodiant i difonent els valors naturals de Soneja

DL CS 648-2017

I, per si vols saber més sobre Soneja

Ajuntament: 964 135 004

www.soneja.es

www.turismodecastellon.com

